

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NGOẠI THƯƠNG**
-----o0o-----

LUẬN ÁN TIẾN SĨ
TÊN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN:
ĐẦU TƯ TRỰC TIẾP RA NƯỚC NGOÀI CỦA CÁC DOANH NGHIỆP
VIỆT NAM SANG CÁC NƯỚC ASEAN TRONG KHUÔN KHỔ
CỘNG ĐỒNG KINH TẾ ASEAN (AEC)

Nghiên cứu sinh : **Trịnh Quang Hưng**
Khóa : **20A**
Ngành : **Kinh tế quốc tế**
Người hướng dẫn khoa học : **PGS,TS Lê Thị Thu Thủy**

Hà Nội - 2021

LỜI CẢM ƠN

Trước tiên, tôi xin bày tỏ sự biết ơn sâu sắc tới PGS, TS Lê Thị Thu Thủy đã hướng dẫn, chỉ bảo tận tình cho tôi trong suốt quá trình nghiên cứu và hoàn thành luận án này.

Tôi xin trân trọng cảm ơn Trường Đại học Ngoại thương, Khoa Sau Đại học, Viện Kinh tế và Kinh doanh quốc tế, Bộ môn Kinh tế và Quản lý đã quan tâm, tham gia góp ý kiến và hỗ trợ tôi trong quá trình nghiên cứu để hoàn thiện luận án.

Tôi xin trân trọng cảm ơn Cục Đầu tư nước ngoài, Tổng cục Thống kê (Bộ Kế hoạch và Đầu tư), các cơ quan, tổ chức, cá nhân đã quan tâm, giúp đỡ và tạo điều kiện cung cấp tài liệu, thông tin về hoạt động đầu tư ra nước ngoài của các doanh nghiệp Việt Nam, làm cơ sở quan trọng cho tôi nghiên cứu hoàn thành luận án.

Tôi cũng gửi lời cảm ơn trân trọng tới Phòng Quản lý Đào tạo nơi tôi công tác đã quan tâm hỗ trợ và tạo điều kiện cho tôi trong suốt quá trình nghiên cứu hoàn thành luận án.

Cuối cùng, tôi xin trân trọng cảm ơn những người thân trong gia đình, bạn bè và các đồng nghiệp đã luôn quan tâm, cổ vũ, động viên, tiếp thêm nghị lực cho tôi trong suốt quá trình nghiên cứu hoàn thiện luận án này./.

Hà Nội, tháng 01 năm 2021

Tác giả luận án

Trịnh Quang Hưng

LỜI CAM ĐOAN

Tên tôi là Trịnh Quang Hưng, tác giả luận án tiến sĩ: “*Đầu tư trực tiếp ra nước ngoài của các doanh nghiệp Việt Nam sang các nước ASEAN trong khuôn khổ Cộng đồng kinh tế ASEAN (AEC)*”. Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu độc lập của riêng tôi. Các số liệu được nêu và trích dẫn trong luận án là chính xác và trung thực. Những kết quả nghiên cứu của luận án chưa từng được công bố trong các công trình khác./.

Hà Nội, tháng 01 năm 2021

Tác giả luận án

Trịnh Quang Hưng

MỤC LỤC

LỜI CẢM ƠN.....	i
LỜI CAM ĐOAN	ii
DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT	vii
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	viii
DANH MỤC CÁC BIỂU ĐỒ.....	ix
DANH MỤC CÁC HÌNH VẼ	ix
PHẦN MỞ ĐẦU	1
1.Tính cấp thiết của đề tài.....	1
2.Mục tiêu nghiên cứu và câu hỏi nghiên cứu	3
2.1.Mục tiêu nghiên cứu.....	3
2.2.Câu hỏi nghiên cứu	3
3.Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	3
3.1.Đối tượng nghiên cứu.....	3
3.2.Phạm vi nghiên cứu.....	3
4. Phương pháp nghiên cứu	4
4.1.Phương pháp tiếp cận.....	4
4.2.Nguồn và phương pháp thu thập dữ liệu.....	4
4.3.Khung phân tích.....	5
4.4.Phương pháp ước lượng mô hình dữ liệu mảng	5
4.5. Phương pháp xử lý dữ liệu.....	6
5.Những đóng góp mới của luận án	6
5.1.Về mặt lý luận	6
5.2.Về mặt thực tiễn.....	7
6.Kết cấu của luận án	7
CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU CÓ LIÊN	
QUAN ĐẾN CHỦ ĐỀ CỦA LUẬN ÁN.....	9
1.1.Tổng quan tình hình nghiên cứu.....	9
1.1.1. Các nghiên cứu lý thuyết về đầu tư trực tiếp ra nước ngoài của các nước	
đang phát triển và nền kinh tế chuyển đổi.....	9

1.1.2. Các công trình nghiên cứu về hoạt động đầu tư trực tiếp của các doanh nghiệp Việt Nam ra nước ngoài.....	14
1.2. Sự kế thừa các công trình nghiên cứu trước và khoảng trống nghiên cứu của luận án.....	27
1.2.1. Sự kế thừa các công trình nghiên cứu trước.....	27
1.2.2. Khoảng trống nghiên cứu của luận án.....	28
CHƯƠNG 2: CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ ĐẦU TƯ TRỰC TIẾP RA NƯỚC NGOÀI TRONG KHUÔN KHỔ AEC VÀ KINH NGHIỆM QUỐC TẾ.....	29
2.1. Tổng quan về đầu tư trực tiếp ra nước ngoài.....	29
2.1.1. Một số khái niệm về đầu tư trực tiếp ra nước ngoài.....	29
2.1.2. Một số lý thuyết điển hình về đầu tư trực tiếp ra nước ngoài	32
2.1.3. Các yếu tố tác động đến đầu tư trực tiếp ra nước ngoài và mô hình các yếu tố tác động	40
2.2. Một số vấn đề về Cộng đồng Kinh tế ASEAN	48
2.2.1. Khái quát về ASEAN và Cộng đồng Kinh tế ASEAN	48
2.2.2. Các hiệp định về đầu tư trong ASEAN.....	51
2.3. Tình hình đầu tư của một số quốc gia châu Á sang ASEAN và gợi ý cho Việt Nam	55
2.3.1. ĐTTT của Nhật Bản sang ASEAN.....	55
2.3.2. ĐTTT của Singapore sang ASEAN.....	58
2.3.3. ĐTTT của Malaysia sang ASEAN.....	61
CHƯƠNG 3: PHÂN TÍCH THỰC TRẠNG ĐẦU TƯ TRỰC TIẾP CỦA CÁC DOANH NGHIỆP VIỆT NAM SANG ASEAN TRONG KHUÔN KHỔ AEC	65
3.1. Phân tích thực trạng đầu tư trực tiếp của các doanh nghiệp Việt Nam sang ASEAN	65
3.1.1. Theo địa điểm đầu tư.....	65
3.1.2. Theo giai đoạn đầu tư.....	71
3.1.3. Theo lĩnh vực đầu tư.....	74
3.1.4. Theo hình thức đầu tư và theo sở hữu của công ty mẹ ở Việt Nam	80

3.2.Đánh giá tình hình đầu tư trực tiếp của các doanh nghiệp Việt Nam sang ASEAN.....	83
3.2.1. <i>Kết quả đạt được</i>	83
3.2.2. <i>Một số hạn chế và nguyên nhân</i>	89
CHƯƠNG 4. NHỮNG YẾU TỐ TÁC ĐỘNG TỚI ĐẦU TƯ TRỰC TIẾP CỦA DOANH NGHIỆP VIỆT NAM SANG ASEAN TRONG KHUÔN KHỔ AEC	102
4.1. Mô hình tác động	102
4.1.1. <i>Cơ sở lý thuyết về mô hình</i>	102
4.1.2. <i>Xây dựng mô hình</i>	103
4.2. Phân tích các yếu tố tác động đến đầu tư trực tiếp của các doanh nghiệp Việt Nam sang ASEAN trong khuôn khổ AEC.....	105
4.2.1. <i>Mô tả về các biến trong mô hình</i>	105
4.2.2. <i>Kết quả ước lượng mô hình và kết luận rút ra từ mô hình</i>	119
CHƯƠNG 5: ĐỀ XUẤT GIẢI PHÁP NHẪM THỨC ĐẨY ĐẦU TƯ TRỰC TIẾP CỦA CÁC DOANH NGHIỆP VIỆT NAM SANG ASEAN ĐẾN NĂM 2025, ĐỊNH HƯỚNG ĐẾN NĂM 2030	126
5.1. Cơ hội và thách thức đối với các doanh nghiệp Việt Nam khi đầu tư sang ASEAN trong bối cảnh AEC.....	126
5.1.1. <i>Cơ hội</i>	126
5.1.2. <i>Thách thức</i>	127
5.2. Mục tiêu, định hướng của các doanh nghiệp Việt Nam và quan điểm của nhà nước thúc đẩy đầu tư trực tiếp của các doanh nghiệp Việt Nam sang ASEAN.....	128
5.2.1. <i>Mục tiêu</i>	128
5.2.2. <i>Định hướng</i>	128
5.2.3. <i>Quan điểm của nhà nước</i>	130
5.3. Đề xuất giải pháp nhằm thúc đẩy đầu tư trực tiếp sang ASEAN cho các doanh nghiệp Việt Nam đến năm 2025, định hướng đến năm 2030.....	132
5.3.1. <i>Chủ động xây dựng chiến lược đầu tư có hiệu quả, chuẩn bị kỹ các điều kiện trước khi đầu tư và chiến lược kinh doanh</i>	132

5.3.2. Chủ động nâng cao năng lực cạnh tranh	138
5.3.3. Đa dạng hóa các hình thức đầu tư.....	141
5.3.4. Tăng cường hợp tác với các tổ chức của Việt Nam ở trong và ngoài nước	142
5.3.5. Tăng cường trách nhiệm của doanh nghiệp đối với nhà nước và xã hội..	143
5.3.6. Tăng cường khai thác cơ hội đầu tư từ AEC	144
5.4. Kiến nghị đối với Nhà nước.....	146
5.4.1. Xây dựng kế hoạch chiến lược tổng thể cấp quốc gia về đầu tư sang ASEAN gắn với chiến lược phát triển kinh tế xã hội của đất nước.....	146
5.4.2. Các giải pháp hỗ trợ đầu tư trực tiếp sang ASEAN.....	146
5.4.3. Các giải pháp nâng cao công tác quản lý nhà nước về hoạt động ĐTTT sang ASEAN trong bối cảnh thực thi AEC	150
5.4.4. Tăng cường xúc tiến đầu tư sang ASEAN	152
5.4.5. Kết hợp hiệu quả giữa đầu tư trực tiếp và hỗ trợ phát triển không chính thức của Việt Nam sang ASEAN	153
KẾT LUẬN.....	155
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH CÔNG BỐ KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU CỦA ĐỀ TÀI LUẬN ÁN	158
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	160
PHỤ LỤC.....	174

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

CHỮ VIẾT TẮT	TIẾNG ANH	TIẾNG VIỆT
AEC	ASEAN Economic Community	Cộng đồng kinh tế ASEAN
ASEAN	Association of Southeast Asian Nations	Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á
AVIL	Association of Vietnam Investors in Lao	Hiệp hội các nhà đầu tư Việt Nam sang Lào
AVIC	Association of Vietnam Investors in Cambodia	Hiệp hội các nhà đầu tư Việt Nam sang Campuchia
AVIM	Association of Vietnam Investors in Myanmar	Hiệp hội các nhà đầu tư Việt Nam sang Myanmar
ACIA	ASEAN Comprehensive Investment Agreements	Hiệp định đầu tư toàn diện ASEAN
AIA	ASEAN Investment Area	Khu vực đầu tư ASEAN
BITs	Bilateral Investment Treaties	Các hiệp định đầu tư song phương
Bộ KH&ĐT	Ministry of Planning and Investment	Bộ Kế hoạch và Đầu tư
CLMV	Cambodia-Laos-Myanmar-Vietnam	Campuchia, Lào, Myanmar, Việt Nam
ĐTNN	Foreign Investment	Đầu tư nước ngoài
ĐTRNN	Investment Abroad	Đầu tư ra nước ngoài
ĐTTTRNN (OFDI)	Outward Foreign Direct Investment	Đầu tư trực tiếp ra nước ngoài
FDI	Foreign Direct Investment	Đầu tư trực tiếp nước ngoài
GDP	Gross Domestic Product	Tổng sản phẩm quốc nội
IAs	International Investment Agreements	Các hiệp định đầu tư quốc tế
NT	National Treatment	Nguyên tắc đối xử quốc gia
MFN	Most Favoured Nation	Nguyên tắc Tối huệ quốc
ODA	Official Development Assistance	Hỗ trợ phát triển chính thức
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development	Tổ chức hợp tác và phát triển kinh tế
TNCs	Transnational Corporations	Tập đoàn xuyên quốc gia
MNCs	Multinational Corporations	Công ty đa quốc gia
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development	Hội nghị Liên hợp quốc về Thương mại và Phát triển
WIR	World Investment Report	Báo cáo đầu tư thế giới
WTO	World Trade Organization	Tổ chức thương mại thế giới

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 2.1. Tổng hợp về biến số trong mô hình	47
Bảng 3.1. Đầu tư trực tiếp của các doanh nghiệp Việt Nam sang ASEAN	65
Bảng 3.2. Đầu tư trực tiếp của các doanh nghiệp Việt Nam sang ASEAN theo tình trạng hiệu lực của dự án đầu tư giai đoạn 1991-2019	67
Bảng 3.3. Đầu tư trực tiếp của các doanh nghiệp Việt Nam sang ASEAN theo giai đoạn đầu tư giai đoạn 1991-2019	71
Bảng 3.4. Đầu tư trực tiếp của các doanh nghiệp Việt Nam sang ASEAN theo lĩnh vực đầu tư và các giai đoạn đầu tư giai đoạn 1991-2019	75
Bảng 3.5. Đầu tư trực tiếp của các doanh nghiệp Việt Nam sang ASEAN	79
Bảng 3.6. Đầu tư trực tiếp của các doanh nghiệp Việt Nam sang ASEAN theo hình thức đầu tư giai đoạn 1991-2019	81
Bảng 3.7. Đầu tư trực tiếp của các doanh nghiệp Việt Nam sang ASEAN theo hình thức sở hữu công ty mẹ ở Việt Nam giai đoạn 1991-2019	82

DANH MỤC CÁC BIỂU ĐỒ

Biểu đồ 3.1. Đầu tư trực tiếp của các doanh nghiệp Việt Nam sang ASEAN theo địa điểm đầu tư giai đoạn 1991-2019.....	66
Biểu đồ 3.2. Cơ cấu đầu tư trực tiếp của các doanh nghiệp Việt Nam sang ASEAN theo số dự án giai đoạn 1991-2019 (%).....	68

DANH MỤC CÁC HÌNH VẼ

Hình 1. Khung phân tích của luận án.....	5
Hình 2.1. Các hình thức mở rộng ra thị trường nước ngoài.....	36
Hình 2.2. Quá trình hình thành và phát triển AEC.....	50